

Kvarnvattenhjulet i Hallgården
hos 95-årige hemmansägaren P. J. Hallström.

BERG 1957

**K
R
Ö
N
I
K
A**

Gamla kvarnidyller

Sådana kan man påträffa litet varstans i terrängen i såväl skogsmark som på slättbygd, där skogsbäckar och rännilar leta sig fram mellan stenar, busksnår och tuvor. Där bäcken gör en liten avsats eller ett mindre fall har det mångenstädes funnits en liten kvarn, en liten skvalta på vilken man kunde mala, då det blev regn och töväder, främst under höst och vår. Då blev det, som de gamla sade »male-vatten». Uteblev detta, hade man ingen annan utväg än taga till handkvarnen. Tydligt gick också detta någorlunda bra. Man var sedan äldsta tider van att mala för hand, och handkvarnar fanns det alltid gott om i hemmen.

Utom de egentliga små skvaltorna fanns det även litet större kvarnanläggningar, där bäcken eller än bildade en liten fors eller något större fall. Där byggde man upp på båda sidor små stenpostament och placerade på dessa mitt i fallet ett stort vattenhjul av trä försett med vattenskovlar. Var fallet tämligen högt, så att vattnet kunde komma uppifrån och falla ned på skovlarna, så kallade man ett sådant vattenhjul för överfallshjul. Men var det så, att det rinnande vattnet icke kom så högt utan blott påverkade de undre skovlarna, så kallade man hjulet för undervattenshjul. Vanligen sökte man bygga upp ett mindre fall, så att man fick vattnet att falla ned uppifrån. Det blev alltid då bättre fart på själva vattenhjulet och därmed också på hela kvarnen. Den vanligen mycket grova

hjulstocken till ett sådant vattenhjul gick rakt igenom väggen in till själva kvarnen, där erforderliga kuggväxlar och remskivor vidtog för kvarnens drivande. Grova järnnaglar voro inslagna i hjulstockens ändar och vilka vilade i små inhuggningar i stenpostamenten. Naglarna smorde man på så sätt, att man lade över dem ett stycke talg. Naglarna i stenlagren smorde sig själva automatiskt fast på ett enkelt primitivt sätt.

Det var icke stora mängder säd man kunde mala på en sådan kvarn och ännu mindre på en liten skvalta. Var det så, att kvarnen kunde avverka exempelvis en tunna spannmål på natten, så slog man i den i bingen på kvällen och satte kvarnen i gång. Sedan gick man helt lugnt hem och lade sig att sova under natten. Var det så, att man malde på dagen, så gick man iväg med sin mälidasäck på morgonen till kvarnen och vände därefter hem till annat arbete. Malningen fick sköta sig själv. Man visste av erfarenhet hur lång tid det tog att få mälidasäcken malen.

I vår tid har de många små skvaltorna liksom de mindre vattenkvarnarna skattat åt förgängelsen. Här och var kan man dock vid skogsbäckar och åar påträffa rester av gamla kvarnanläggningar. Det kan vara stenpostament på vilka axlarna efter ett vattenhjul en gång vilat. Kanske även en av sten och jord uppbyggd vattentränna, som lett fram vattnet till vattenhjulet och även uppbyggda dammfästen. Vill det sig riktigt väl kan man också påträffa

Kvarnvattenhjulet

på krönikans första sida byggde jag år 1895 efter det ett tidigare ruttnat bort och blivit odugligt. Såväl det gamla som det år 1895 insatta nya drog tröskverk, kvarn och rundsågsklinga fram till år 1919, då bygden elektrifierades.

Ifråga om kvarnar och skvaltor i socknen så fanns det en skvalta i Frälsegårn och en litet söder om Sandvik och en norr om Sandvik, ungefär vid skilje gränsen mellan Berg och Aneboda socknar. Liknande kvarnar fanns i Bjursjö, Aspenäs och Hult. I dalsänkan litet öster om Lövhult fanns en litet större bykvarn och två stycken i

Lädja by. Utom dessa kvarnar fanns det ytterligare en hel del mindre skvaltor på olika platser i socknen.

Förutom sädeskvarnarna vid bäckar och rinnande vatten fanns det i så gott som varje hem en liten hemkvarn, s. k. handkvarn. Även på dessa kunde man i nödfall, då bäcken torkade ur, mala litet säd och främst gryn till hushållet. På handkvarnarna i hemmen malde man dock mest enbär och även grovt salt. Saltet köptes nämligen i stora klumpar, krossades och maldes. Även potatiskvarnar fanns i hemmen. Självt har jag tillverkat fyra stycken sådana.

P. J. Hallström.

Hembygdsföreningens verksamhet år 1957

HEMBYGDSPÖRENINGEN höll sitt årsmöte i hembygdsgården den 5 maj, varvid bl. a. styrelse och funktionärer valdes. Under året har hållits 5 protokollförda sammanträden. Därutöver har styrelsen varit samlad 3 gånger för att dels utföra en del planeringsarbeten i hembygdsparken och dels för att planera och ordna med sommarens invigningsfest. Medlemsantalet har ökat med 5 stycken till 230 med därutöver 11 ständiga medlemmar. Hembygdskrönikan har utgivits som vanligt och försålts i normal omfattning.

FESTLIGHETER. Invigningen av hembygdsgården skedde den 14 juli, en klarblå högsommardag, och fick ganska god tillslutning av icke enbart sockenbor utan även folk från längre håll. Ordf. hälsade välkommen och höll historik över föreningens tillkomst, och Värendsoktetten, en musikavdelning ur Kronobergs regemente, spelade under fanjunkare Lindströms ledning. Landshövding Thorwald Bergquist, Växjö, förrättade invigningen och framhöll i sitt tal bl. a., att hembygds känslan i orten är innerlig och stark och att denna hembygdsgård icke blott bör bli en hemvist för döda minnen utan främst på ett levande sätt minna om fädernas skapande gärningar. Bergs kyrkokör framträdde efteråt och sjöng också senare vid olika tillfällen under kantor E. Arvidssons säkra ledning. Sångerskan Hillevi Stenhammar uppträdde under e. m. vid flera tillfällen och sjöng en hel del folkvisor, såväl uppsluppet glada

som vemodiga sådana. Invigningsfesten avslutades med en kort andakts-stund av kyrkoherden Eric Asplund i Berg. I övrigt förekom sedvanliga festanordningar med servering, konditori, tombola och vinster på festprogrammen etc.

VALBORGSMÄSSOFEST hölls på sedvanligt sätt den 30 april med hembygdsföreningen som arrangör. Man samlades kring risbål på Idrottsplatsen, där man höll tal till våren och kyrkokören medverkade med sång. Efteråt samlades en fulltalig publik i bygdegården, där fil. dr P. G. Vejde, Växjö, underhöll med föredrag och ljusbilder över socknen med omnejd. I övrigt förekom konditori, servering och musik.

KYRKKAFFESAMKVÄM var på traditionellt sätt ordnat i hembygdsgården den 6 oktober under ganska god tillslutning. Kyrkoherden E. Asplund i Berg höll ett intressant och uppmärksammat anförande om gångna tiders förhållanden och utveckling fram till våra dagar, närmast i betraktande av det gammaldags fromhets- och gudstjänstlivet. Ordf. hälsade välkommen och avtackade kyrkoherden, varefter unisont sjöngs psalmen »Fädernas kyrka i Sveriges land».

HEMBYGDSPÖRENINGENS TRADITIONELLA BUSSUTFÄRD företogs söndagen den 1 september och gick över Vrigstad och till Tomtabacken, södra Sveriges högsta punkt, 377 meter över havet. I Näs-

kvarnstenar av mer eller mindre primitiv beskaffenhet. Några vattenhjul kan man däremot icke finna. Dessa har för längesen ruttnat upp och restdelarna spolats bort av vår- och höstflöden.

Dessa gamla kvarngrunder finner man mestadels djupt inne i skogsmarkerna, där det ofta mitt på ljusa dagen råder liksom halvskymning. Stämningen är både trolsk och tjugig. Runt omkring står kanske gamla granar och lövträd, mörka och skägg-laviga. Tystnaden störes endast av den gamla kvarnbäckens sjungande och porlande läte. Om natten, då malningen också pågick, var det ofta nattugglan som skrek och även andra tjut och locktoner från

övriga fåglar och rovdjur. Det behövdes nog icke så mycket, endast litet prassel i snären, förrän fantasien var i gång med tro på skogsfrun och näcken, på tomtar och troll. Bönderna låg kanske ute om sommartiden och väntade på att i tur och ordning få mala eller ock i kvarnen eller någon kvarnkammare. I fantasi och halvs-lummer inbillade de sig då se och höra tomtébissar, näck och andra spöklika var-elser. Icke underligt, att de gamla kvarn-platserna fått ett traditionsrikt, äventyrsfullt och sägenomspunnet sagoskimmer över sig, väl bevarat ända in i vår tid.

J. J.

sjö intogs gemensamt kaffe och i Vetlanda besöktes bl. a. Forngården och en del andra sevärdheter. Korta uppehåll gjordes med besök i några kyrkor och i Norrhult besåg en del av resenärerna Rosdala glasbruk. Sista uppehållet blev i Braås hembygdsparc. Utfärdsdagen blev innehållsrik och givande trots det ihållandet regnet.

FRIDLYSNING av egendomliga och sällsynta växter och gamla ärevördiga träd har på hembygdsföreningens initiativ skett under året på följande platser inom socknen.

1. En mycket gammal ek utgörande en relik av ett äldre större ekfält, som nu är utplånat och marken odlad och vars kvarvarande fridlysta ekträd finns invid fastigheten 1:8 i Bredhult och äges av järnvägs-mannen J. E. Berg, Ekbacken (Stockholm).

2. En annan vacker yngre ek med väl-vuxen stam och ståtlig krona i Bredhult 1:7 hos fastighetsägaren Ernst Petersson. Hagadal. Växtplatsen är belägen cirka 2 meter söder om allmänna vägen Bredhult—Söreskog och cirka 50 meter öster om vägkorsningen i Bredhult å länshuvudvägen Jönköping—Växjö och vägen Lidnäs—Bergs kyrka.

3. Ett ovanligt vackert stort bokträd med väl-vuxen pelarstam och symmetrisk stor yvig krona, som växer å fastigheten Lädja Sjögård 1:16 hos hemmansägaren Reinhold Strand. Växtplatsen är cirka en km.

från gården och trädet växer på en öde-tomt kallad Bergmans eller Bokelund.

4. En gran, som genom storlek, utseende och ålder har blivit fridlyst hos fru Flory Gate i Rösås 1:4. Granen växer cirka 250 meter väster om gården i Rösås i den s. k. Färtäppan vid Lilla mossen.

5. En dvärggran, märklig genom sitt egen-domliga växtsätt, har blivit fridlyst hos hemmansägaren Oscar Davidsson, Boanäs, 1:3. Växtplatsen är belägen cirka 75 meter söder om gården till ovannämnda fastig-het.

All åverkan å ovannämnda fridlysta träd är förbjuden liksom varje annan åtgärd, som kan äventyra trädens trivsel.

Utom dessa fridlysningar av träd har ett naturreservat av cirka ett hektars storlek blivit fridlyst som naturminne av en numer utlagd löv- och slätteräng kallad Almabac-ken hos hemmansägaren P. J. Hallström på Sandviks Lillegård 3:1. Fridlysnings-området är av särskilt naturskön beskaff-enhet med vacker utsikt över sjön Stråken och dess ögrupper. På området växer om-kring 25 olika slags träd och buskar och området är beläget blott något hundratal meter norr om gården.

De fridlysta träden liksom naturreserva-tet står under överinseende av Skogsvårds-styrelsen i Kronobergs län.

Styrelsen.

Till HÄSTHOVENS ära

(*Tussilago farfara*)

Så ädel och huld
som en pärla av guld
du tittar ur tjälbunden mylla
att våren och livsglädjen hylla.

Du förstlingen är
utav vårblommor här
och därför mitt öga dig fångar,
då fram över tegen jag gångar.

Du fruktar ej köld
i din guldgula sköld,
ty vid drivornas smältande rest
står i fågring du upp som till fest.

Dock har du det svårt
och ditt öde syns hårt
att som ogräs du nödgas bli dömd
och av människor trampad och glömd

J. J.

Tidsenliga nyförvärv till Bergs kyrka

Kyrkan får elektrisk belysning

Sedan Bergs församling år 1954 fått mot-taga en större donation, anmälde sig efter-hand flera önskemål beträffande medlens användning. De för kyrkan närmast an-svariga synes ha varit ense om att vad som framför allt borde bekostas med medel ur donationen, vore en anläggning för elektrisk belysning i kyrkan, allrahelst som donatorn själv, framlidna Amanda Johans-son, Vråen, gjort antydningar om att elekt-riskt ljus i kyrkan vore en sak, som gärna finge realiseras för av henne donerade me-del.

På en kyrkostämma i oktober 1955 till-sattes en kommitté med uppgift att förar-beta installation för elektrisk belysning i kyrkan. Det skedde på initiativ av stäm-mans ordf., kyrkoherde Arthur Johnsson, som också invaldes i kommittén. Övriga ledamöter blev kyrkovårdarna G. Svens-son och G. Petersson, poststationsförestån-dare E. Karlsson samt kantor E. Arvidson. På grund av kyrkoherdens sjukdom kom den tillsatta kommittén inte i gång med sitt arbete förrän på hösten 1956. Under-tecknad erhöll då uppdraget att i hans ställe leda kommitténs arbete. Trots ohälsa kunde emellertid kyrkoherde Johnsson tidvis intressera sig för detta arbete och biträda med värdefulla råd och synpunk-ter, och denna roll övertogs senare av t. f. kyrkoherden Erik Asplund, som invaldes i kommittén, sedan den förra avflyttat till Växjö. Såsom sakkunnig och tillika kont-rollant för arbetena i kyrkan tjänstgjorde ingenjör K.-H. Marvig, Växjö.

Det skulle föra för långt att här tala om förarbetet. Något måste emellertid sä-gas om anskaffningen av nya armaturer. Kommittén hade redan från början den uppfattningen, att de befintliga armatu-rerna var, vad såväl antal som storlek beträffar, i minsta laget för att möjliggöra montering för tillräckligt stark belysning. Detta gällde särskilt korpartiet. Det var emellertid svårt att finna naturliga platser och anbringningspunkter för flera ljus-kronor. Hos dem, som fått sig saken an-förtrodd, rädde därför full enighet om be-slutet att flytta den i koret befintliga malm-kronan för att där få plats till en ny, större ljuskrona, som dels skulle verka litet tyngre i det stora kyrkorummet och dels kunna

föras med ett större antal lampor än den gamla kronan. Den nya malmkronan, som blev resultatet av detta beslut, är gjuten i stil med den gamla, fastän i tre plan. Den gamla kronan, som endast har två ljus-kransar, har nu fått sin plats omedelbart framför läktarbarriären, och den mässings-krona, som förut varit placerad där, har flyttats till hallen över vapenhuset. Till läktaren har inköpts två mindre ljuskro-nor, likaledes av malm. De nya kronorna har gjutits å Bröderna Fongs gelbgjuteri i Gränna. Även stolplyktorna utanför kyr-kan är tillverkade där. De är gjorda av koppar efter särskild ritning. Deras upp-gift är inte i första hand att belysa kyrko-byggnaden utan snarare att vara »våra fötters lykta» på vår väg till templet.

Den egentliga belysningsanläggningen har utförts av montör G. Lindblad, Lamm-hult. Kostnaden för denna anläggning, le-verans av nya armaturer samt ytbehand-ling, reparation och montering å kyrkans gamla armaturer uppgår sammanlagt till något över 10 000. — kr.

Den elektriska belysningen togs i bruk den andra söndagen i advent 1957, då en högtidlig gudstjänst firades på aftonen. Vid julottan användes inte det elektriska ljuset i själva kyrkorummet. Den som ev. räknade med att de gamla julottorna med levande ljus i kronor och bänkar nu kom att tillhöra ett definitivt svunnet skede, blev måhända något överraskad, då han på julmorgonen fann kyrkan »ljusad» pre-cis som förut. I ett av sina protokoll har elektrifieringskommittén uttalat som sin en-hälliga önskan, att vid julottorna skall även hädanefter endast levande ljus an-vändas. Det el. ljuset kan inte alls ge den gamla, äkta julottestämning, som kommer av levande ljus.

Klockringningen elektrifieras

I det arbetsprogram, som ing. Marvig uppgjort och som endast avsåg belysning, ingick även en central i tornet för framtida klockringning. Det dröjde emellertid inte längre än till den 26 maj, förrän kyrko-vård G. Svensson i kyrkorådet väckte förslag om att klockmotorer skulle anskaf-fas. Stämman överlät även denna uppgift åt den förut tillsatta kommittén. Inom

denna ansåg man, att enbart klockmotorer ej skulle vara tillfyllest. Då det mest ansträngande arbetet vid ringning på det gamla sättet ej torde bestå i själva manövreringen av klockorna utan snarare i förflyttningen uppför de många trapporna till klockrummet, vore det lika nödvändigt med maskinell lucköppning, som i likhet med el. klockringning kunde skötas nerifrån kyrkans bottenplan. Denna uppfattning delades även av kyrkostämman. Samma firma, som år 1923 levererade mellan-klockan, nämligen M. & E. Ohlssons klockgjuteri, Ystad, erhöll stämmans uppdrag att leverera såväl klockmotorer som lucköppningsmaskiner. Kostnaden härför uppgick till 7 100. — kr.

Den 4 december var klockmotorerna inmonterade, och de, som kallats till provringningen, stod vid kyrkporten och lyssnade, då klockorna för första gången ringdes maskinellt.

Sådan klämtning, som sedan gammalt utföres vid dödsfall, kan inte åstadkommas med de nu insatta motorerna. Därtill hade behövts ett särskilt klämtverk. Klämtningen kommer alltså att utföras för hand. Detta torde också — som någon uttryckt saken — för de flesta te sig som mera tilltalande för känslan än vetskapen om att ett sinnrikt maskineri slår och räknar det bestämda antalet klämtslag för en kär anförvant, som gått hädan.

En och annan kanske vill beklaga, att en tempeltjänares sysslor så förses med maskinella hjälpmedel, som här skett. Man har måhända läst eller hört om någon gammal ringkarl, som tog sin uppgift nära nog som ett kall. Allteftersom det gällde en sorgehögtid, ett bröllop eller en tack-sägelsegudstjänst, påstods han kunna »lägga in» i ringningen den känsla och stämning, som förrättningen krävde. Sådana skildringar har säkerligen blivit alltför idealiserade. En ringkarl, som länge varit i tjänst och flera tusen gånger, ofta med trötta steg, trampat de långa torntrapporna, torde i realiteten ha lite svårt att betrakta sin uppgift som något annat än en tämligen prosaisk syssla, och han kanske frågar sig, varför ingen maskin skulle få användas för hans syssla. Inne i orgelhuset surrar ju orgelfläkten, och nere på vägen åker man bekvämt till kyrkan i motor-drivna fordon. Och han glädes nog den dag, då naturkraften kan kopplas till och hjälpa även honom, där han blivit satt att tjäna.

Kyrkan får nytt tornur

En dag på sommaren 1957 hade Bergs kyrkoråd att behandla en av poststations-förståndare Erik Karlsson inlämnad och av ett flertal församlingsbor undertecknad skrivelse, vari föreslogs, att för donerade medel skulle anskaffas ett nytt tornur. Det gamla tornuret, som år 1832 var skänkt av Nils och Johannes Persson, Bredhult, ansågs för länge sedan uttjänt.

Omständigheterna för att kyrkorådet och stämman skulle fatta positivt beslut i ärendet, måste anses mycket gynnsamma. I kyrkans torn finns en för tornur given plats. De gamla urtavlor hade kyrkorådet ett par år tidigare — med eller utan tanke på nytt tornur — låtit restaurera. Då därtill kom, att kyrkostämman kunde anse sig oförhindrad att för ändamålet anslå donerade medel, fanns goda skäl för att den inlämnade motionen skulle bifallas. Kyrkorådet uppdrog åt el.-kommittén att införskaffa offert från olika firmor.

På kyrkostämman den 1 september beslöt att låta den välkända firmen Westerstrand och Söner i Töreboda insätta ett nytt tornur med nya visare till ett offererat pris av 6 800. — kr. Kommittén föreslog, att även den fjärde sidan av tornet skulle förses med urtavla. Detta blev också stämmans beslut.

Det nya uret är försett med elektrisk-automatisk uppdragning. Det vore emellertid fel att fördenskull kalla uret elektriskt. Det är i stället ett pendelur av gammal beprövad och förbättrad konstruktion.

Den 20 december var uret färdigmonterat och började slå sina timslag. Det gamla uret slog på storklockan. Det nya urets hammare har blivit ansluten till lillklockan. Denna klockas ljusa, vackra klang ansågs vara den lämpligaste. Klockan, som är gjuten 1751, har bl. a. följande inskription: »Ifrå solens uppgång intill nedergången vare Herrans namn lofvat». Detta psaltarord leder tanken till tidens flykt och är sålunda som avsett för en klocka, som har till särskild uppgift att på ett hörbart sätt tillkännage, vad vår dyrbara tid är liden.

Modern höranläggning inmonterad

På hösten gav kyrkorådet el.-kommittén ett fjärde uppdrag, vilket avsåg inmontering av hörlurar för personer med nedsatt hörsel. Det var Akustiska AB i Stockholm, som kom att utföra anläggningen för ett pris av 2 875. — kr. Denna akustiska an-

Frances Rudebeck — ett tvåhundraårsminne

Av domkyrkokomminister Ragnar Fredberger, Uppsala

Nära västmuren på Bergs gamla kyrkogård ligger en gravhäll av järn, säkert väl känd av sockenborna. Med någon svårighet kan man tyda inskriften utmed kanten — gammalstavningen återtages här kanske inte alldeles rätt. »Under denna gravvård hvilar Enkefru Capitainskan wälborna Fru Frances Rudebecks andelösa kropp. Hon var född år 1731 och afled den 14 april 1785. E. B. R. 4.» De sista bokstäverna och siffran torde tolkas som Hebreerbrevets 4 kap. om Guds folks sabbatsvila.

Den som skriver dessa rader är en ättling till henne, och lyckades för åtskilliga år sedan erhålla en del uppgifter om sin släkt tack vare en skicklig släktforskare, bl. a. om Françoise Bexell f. Rudebeck, vilka torde ha intresse för läsarna av denna krönika.

En regnig julidag under den gångna sommaren fick jag för första gången besöka Berg och tillsammans med min familj se något av den socken som min nu avlidna syssling Hilma Andersson så kärleksfullt skildrade i många brev. En stor glädje var det nu att få gästa hennes bror John Andersson med familj i Gärdestorp, Ormesberga, och att med honom besöka brodern Ernst Andersson och hans familj i Thorshult, den gård där vår farfarsfar avled 1838. Vi besökte också Ekna i Tjureda, där min farfar föddes 1826.

Läsaren kanske minns sig att i uppsatsen om Bergs herrgård av P. G. Vejde i förra årets krönika omtalas, att herrgården år 1757 — alltså för jämnt 200 år sedan — köptes av kapten Israel Bexell och hans hustru Françoise Rudebeck. Redan efter sex år avled kaptenen 1763, men hans änka bodde kvar på Berg till sin död 1785.

Françoise Rudebeck tillhörde en känd

svensk släkt. Hennes farfars farfar var Västerås-biskopen Johannes Rudbeckius (f. 1581, d. 1646) dennes son Paul adlades Rudebeck. Hennes far, kaptenen vid Kronobergs regemente Tomas Georg Rudebeck (f. 1695, d. 1740) ägde Fanhults gård i Virestad och Benestads gård i Aringsås, men bodde med sin hustru Eleonora Leijoncrona (f. 1700, d. 1770) ett antal år på det bekanta Huseby i Skatelöv. Huseby bruk hade 1689 upplåtits och privilegierats för släkten Rudebeck.

Där föddes den 27 april 1731 dottern Françoise och döptes i hemmet den 2 maj, troligen av kyrkoherden Petrus Floderus i Skatelöv, vars maka Catharina var en av de sex faddrarna. Redan vid 14 års ålder stod Françoise brud! Hon vigdes den 29 december 1745 på Kråkerum i Mönsterås med den trettiosexåriga »fendericken wid Cronobergs Regemente Hr Israel Bexell». Han var född 1709 och son till provinsfiskalen i Vetlanda Peter Bexell.

Av Växjö skolas matrikel framgår att Israel Bexell inskrevs där 1716, samma år som den två år äldre Carolus Nicolai Linnaeus, son till kyrkoherden i Stenbrohult.

Den 20 januari 1747 föddes på Fanhults sätesgård makarna Bexells första barn, dottern Eleonora Catharina och döptes redan följande dag. Bland de tio faddrarna finner vi kyrkoherden i Stenbrohult »wähl-ährewyrdige och höglärde Herr Nicolaus Linnaeus» och hans dotter »Jungfru Ementia Linnæa» ehuru Fanhult är beläget i Virestad, vars kyrkoherde Gabriel Höök även var fadder. Man vågar därav draga slutsatsen, att personlig vänskap förenade Bexells med familjen Linnaeus — kanhända sedan Israel Bexells gymnasietid i Växjö tillsammans med Carolus Linnaeus. Ytter-

läggning är av nyaste slag. Man har numera övergivit den äldre anordningen med fasta bänktelefoner och övergått till trådlöst system. Detta erbjuder bl. a. den fördelen, att den lomhörde kan sitta med sin hörlur, var han önskar i kyrkan.

Liksom så många gånger förr har vår kyrka ånyo blivit föremål för enskild persons offervilja. Samtliga här omnämnda nyför-

värv har nämligen kunnat bekostas med donerade medel. Dessa nyförvärv kan delvis sägas vara av sådan beskaffenhet, att de medger en anpassning till tidens krav och levnadsförhållanden och ger kyrkan ökade möjligheter att samla människor och nå dem med sitt budskap.

Einar Arvidson.

ligare stärks förmodan om personlig vänskap, då det visar sig, att »pastorskan Anna Maria Linnaea» stod fadder då Bexells andra barn döptes, sonen Israel, född och döpt på Fanhult den 18 december 1749.

Barnen voro sålunda åtta och tio år gamla, när de flyttade med föräldrarna 1757 till Bergs herrgård, Françoise själv tjugosex år och maken fyrtioåttå år. Han hade tre år tidigare avancerat till kapten och regementskvartermästare. Om tiden i Berg kan föga utläsas ur de gamla anteckningarna. Israel Bexell d. ä. avled som förut nämnts 1763 och i oktober samma år hölls bouppteckning av häradshövdingen och nämndemännen i »Norrrvid Härads Tingsrätt». Änkan anmälde därvid, att hennes avlidne make skriftligen förordnat, att hon under sin livstid skulle »af then uti Boet befintliga ägendomen sittja i orubbad besittning» samt att »Dottren och Sonen skulle gå i lika arv». Bland egendomen nämns fastigheter i Bergs och Virestads m. fl. socknar. Bouppteckningen uppgick till 54 138 daler silvermynt.

Ytterligare kan nämnas att dottern Eleonora Catharina den 11 juli 1769 vigdes i Berg med kaptenlöjtnanten Carl Magnus Hellenstierna. Sonen, löjtnant Israel Bexell

d. y. sålde Bergs herrgård samma år modern dog och blev sedermera stabskapten i Göteborg.

Den allra sista uppgiften om Françoise Rudebeck återfinnes i Bergs Död- och Begravningsbok: »Döde år 1785. — April den 14 afled och den 16 ejusd. begrofs Enkefru Capitainskan wälborna fru Frances Bexell född Rudebeck, död af förtärande sjukdom i sit ålders 54 de år.»

Bakom de knapphändiga anteckningarna i kyrkböcker och gamla handlingar skymtar ett livsöde, och en levande människa tar gestalt, en kvinna som strävat och kämpat, älskat och lidit i en tid så olik vår egen, två sekler tillbaka i tiden. Där jag stod med de mina vid gravhällen på Bergs gamla kyrkogård, läste jag gripen vad Frances Rudebeck låtit rista som en hälsning till sentida efterkommande:

*»Jag sofver södt af sjukdom trött
i jordens mörka sköte
Min siäl med frögd i himmels högd
har nu med Jesu möte
Gud så ledsage mina barn
som än i verden vandra,
att vi ock visst hos Jesum Christ
få evigt återse hvarandra.»*

Den sökande

Min natt är fylld av tankar,
min natt är fylld av ljud,
då av och an jag vankar.
Jag söker efter Gud.
Jag skall dock finna,
jag skall dock vinna.

Men ju längre natten skriker
desto mer slå mig kvalen an.
Jag ser hur det sköna lider,
av mörkrets här lyst i band.
Jag kan ej finna,
jag kan ej vinna.

När jag ser hur det skymmer därute
och skymningsblå vilar vår jord,
då hoppet i bröstet ljute,
där väller en ström av ord:
Jag skall nog finna,
jag skall nog vinna.

Men när djupast i sorg jag gråter,
då mörkret för ljuset flyr!
Då tänder sig hoppet åter,
den nya dagen ju gryr!
Jag skall nog finna,
jag skall nog vinna.

Min natt är fylld av tankar,
min natt är fylld av ljud,
då av och an jag vankar.
Jag söker efter Gud.
Jag skall dock finna,
Jag skall dock vinna.

Lyset från Kvarnen

Mörka skuggor faller över bygden hösten 1917. Kriget har rasat över kontinenten under tre år. Oljan har ej nått svensk kust. Färdvägarna över haven äro osäkra och de krigförande ländernas behov av olja är stort. Länderna i nordanland har fått söka ersättning för lysoljan. Kolgasen, inpresad i kalk, anlitas mer och mer för upplysning av kök, kammare och fäbod. Karbidlyset har dock stora nackdelar, därför måste nya metoder sökas för utgången från »mörko lando». Tomas Edisons lampa är oöverträffad och står närmast i väntan, likaså kraften från bäckar och åar, som bilda fall på sydsluttningen av småländska högländet.

För Bergslunds vidkommande står ägaren av Bergs Säteri, Patron Birger Skogström, som föregångsman. Vid Ingelstorp kvarn installerar han elektrisk strömalstare för tillvaratagande och omformning av den kraft som Lädjasjöns vatten ger. Gunnar Oséen tar steget med framdragning av trådar till kyrkbyn. Edisons lampa har nått orten.

Allt fler och fler inser fördelen med det nya lyset. Ägarna till Björka, Sörskog, och Vinninge gårdar följa Oséens exempel. Ljuset, det materiella, gör sitt intåg och en ny tidsepok avlöser de gamla och föregående.

Ingelstorp kraftverk står ej bi för de ökade behoven. Dess ägare får efter hand se sig om efter nya kraftkällor. Två olika vägar anlitas. Gårdarna i Sörskog och Vinninge går över till »Lidekvarn», vars tentakler nått Berg. Lidekvarn och Ingelstorp gör samarbete, de förra bistå med reservström. Detta samarbete utvecklas senare därefter, att både sydkraft och staten lämnar ström till Ingelstornätet.

På hösten år 1927 beslutar Skogström och abonnenterna en förstärkning av nätet och ombyggnad med koppartråd. Ombyggnaden verkställs år 1928, varvid Skogström ävenledes utför abonnenternas del för en kostnad av tio kronor per andel.

Skogström erhåller den 5 juni 1931 Kungl. Maj:ts tillstånd att framdraga lågspänningsledning inom område för allmän väg. Tillståndet bär kungligt namn och sigill.

Muntliga avtal, likt gammal tid, gälla för

leverantör och abonnent. Efterhand utvecklas en viss praxis, parterna samsas och var sida uppfyller det endast sagda ordet. Så småningom bildas nya fastigheter, det gäller avvåga villkor för dessas inträde i det gemensamma nätet, som står odelat mellan strömsäljaren och köparna.

Den 20 september år 1937 bildas Bergslunds elektriska andelsförening u.p.a., varvid stadgar uppsättes och antagas. Några data ur föreningens protokoll må nämnas:

År 1938 upprättas skriftligt kontrakt om strömleverans med Patron Skogström.

År 1939 överlåter Patron Skogström viss del av koncessionen till Bergslundsföreningen. Överlåtelsen inregistreras hos kommerskollegium. Samma år göres en förstärkning av ledningsnätet. En utdebitering av 20 öre per andel inbetalas.

År 1940 utsträcker nätet till Hagtorpet.

År 1941 anmodas hyresgästen av festplatsen Björket göra utbyte av tråd från järn till koppars.

Vid årsmötet 1942 framkom förslag om nytt kontrakt för strömleverans.

År 1943 har endast protokollförts ärenden som rör förvaltningen.

År 1944 uttaxeras 50 öre per andel.

År 1945: Endast ärenden som rör förvaltningen.

Årsmötet 1946 beslutade göra upp förnyat avtal med leverantören.

Vid årsmötesförhandlingarna 1947 beslutades uppvakta Lidekvarns talesmän om direkt leverans av energi därifrån. Kommitté utses, vilka gör hemställan i enlighet med beslutet. Ärendet behandlas å två sammanträden samt faller. Vissa fastigheter utgår ur föreningen längst i norr. Avståndet till transformatorn är stort, likaså spänningsförlusten.

År 1948 utsträcker föreningens nät till Björkhem.

Vid 1949 års möte förekommer endast beslutet över förvaltningen.

År 1950 synes intresset för föreningen vara på nollpunkten — årsmötet strandar — inga besökare för stadgeenligt beslut.

År 1951 införlivas de nya lärarbostäderna till föreningens nät.

År 1952 beslöts: Dels göra förfrågan hos leverantören om ett femårigt kontrakt och dels efterhöra villkor hos Lidekvarn. Styrelsen underhandlar med båda. Vissa avtal som Lidekvarn har träffat med Sydkraft lägger hinder i vägen för Skogström att teckna femårigt avtal. På extra sammanträde den 4 juni beslutas göra en hemställan till Lidekvarn om villkor för övergång.

Under år 1953 göres ej några direkta underhandlingar om ny leverantör, frågan hålles öppen.

Vid årsmötet år 1954 har frågan om övergång utmynnat i ett anbud från Lidekvarn. Hela åttio riksdaler kostar det per tariffenhet, Lidekvarn betalar i så fall de gamla ledningarna efter opartisk värdering. Nytt förslag framföres! Sydkraft bör tillfrågas om detta bolag har möjlighet angöra Bergslund. Förslaget vinner anslutning. Sydkraft tillfrågas.

Den 9 juni åter sammanträde, Sydkraft har gett avslag. Lidekvarn ger till kännedom: att, för undvikande av kedjehandel, Skogström blivit uppsagd för strömleverans efter den 1 juli innevarande år. Genom dessa mellanhavanden har bergslunds-föreningen ställts inför ett antingen — eller — Lidekvarn som leverantör eller också strömlöst vissa delar av året. Beslut om övergång göres enhälligt.

Den 16 juni sammanträffar styrelserna för Lidekvarn och Bergslund å Soläsen i Åby. Förslag till kontrakt uppsattes för att växlas senare. Den 1 juli träder överenskommelsen i kraft. Lidekvarns planerare gör förslag till sträckning av högsän-

ningslinjen. Detta förslag förkastas av hembygdsföreningen över vars tomt den går, enär den anses bli vandaliserande genom en för hård utgallring av de hundra-åriga ekarna. Den 29 juni är en ny sträckning bestämd och uppsättningsarbetet börjar.

Ingenjörerna Schlecker och Örn med biträde av undertecknad gör den 1 juli värdering av gamla nätet. Den 3 juli vid tredan kopplas strömmen över från nya transformatorn å hembygdsgårdens tomt till de förutvarande ledningarna. Några veckor senare ombygges jämväl dessa.

En tidrymd av 36 år har förflutit sedan vattnet från höjderna mot Lagans källor började ge turbinen vid Ingelstorp rörelse och kraft. Jag hoppas denna nu vrakade kraft inom en snar framtid på annat sätt kommer mänskligheten till godo. — Eller? Blir den experten sannspådd som år 1938 fällde yttrandet över fallet vid Ingelstorp: »Det lönar sig ej att driva verket, strömförlusterna äro för stora — billigast slå igen».

Tanken faller tillbaka till den person, Patron Skogström, som under en i dubbel måtto mörk tid ägde förutseende nog tillvarata de krafter som då stod till buds. Tack!

Sia om tider som komma gör jag ej. Tid kan komma då även de nya, som övertagit spiran och ansvaret för ljuset, — det materiellt upplysande, känna en dallring från kraftkällor som ännu ligga dolda, men syns stiga.

Vid protokollet

Erik Karlsson.

Lägenheten »Klämmet»

I nämnda stuga, som var belägen å Lädja Sjögårds ägor, mellan Hult och Lädja, bodde en familj »Lompenisse» kallad, som hade flickan Stina, hon med hästafötterna, och det förmodas att de levde i stor fattigdom. Då flickan blev så stor att hon kunde uträtta något, hjälpte hon till med försörjningen genom att passa upp åt Blomdal, ty han ägde gården 1/6 mtl Lädja Sjögård, och sedan blev hon piga hos honom, därav blevo de bekanta. Då Bergborna 1869 skic-

kat honom till Amerika såldes gården till en familj Peter Karlsson, vilken han innehade till början av 1880-talet. Då Blomdal kommit till Amerika tänkte han på sin piga Stina, och förhjälppte henne till Amerika, ty då hade han blivit änkeman, och även då behövde hjälp. Det berättades att då Stina kommit dit, de sedan gifte sig. Detta är allt vad jag vet om både Klämmet och Lompenisse.

M. P.

Sägnen från Berg

I Bergs församlings sydöstra del, strax intill Örmesberga sockengräns, finnas trenne bergshöjder, vilka förläna trakten ett särpräglat utseende, enär höjdformationerna åtskiljas genom ganska djupa dalsänkor, gående i nord — sydlig riktning, varigenom de olika höjdpartierna bliva ännu mera framträdande gent emot den kringliggande trakten. Ifrågavarande höjder kallas: Uvekull, Hälleberg och Nyängsbacken, allt räknat från öster mot väster. I den mycket djupa dalsänkan mellan de närliggande höjderna Uvekull och Hälleberg framrinner den s.k. Björnbäcken, mot vars strömfåra Hällebergshöjdens rasbranter stupa mycket tvärbrant ned åt öster och mot det på andra sidan bäcken uppstigande Uvekull. Högre än de nämnda höjderna är likväl den västligaste mera långsamt stigande Nyängsbacken. Å dess högsta del finnes en triangelpunkt från tiden för upprättandet av Topografiska corpsens karta av år 1873 över Sverige, vilken uppmätning skedde under åren 1865—1867, då här ett s.k. kikaretorn uppfördes men ock efter uppmätningens avslutning omedelbart nedtogs, men ännu kvarligga de stenar, som troligtvis tillhört tornbygget, ty på en av dem finnes inhugget en teckning öfver triangelornets byggnadsform. För ortsbefolkningen ha i synnerhet Hälleberg och Nyängshöjderna, vars i ost till sydväst gående slutningar lämna en fri utsikt av flera mils utsträckning, spelat en såregen roll i saga och sägn. Den äldsta av dessa synes hänföra sig till Hälleberg och troligen berörande det första av sten utförda kyrkbygget i Bergs socken. Sägningen förmåler, att sockenprästen skulle uppsöks av en byggmästare, som lovade uppföra en kyrka, om han i ersättning erhöll prästens i späd ålder varande tvenne söner. Till överenskommelsen fogades dock den bestämmelsen, att arbetet skulle ske utan ersättning, därest prästen kunde gissa byggmästarens namn. I förmodan, att detta nog skulle kunna ske på grund av den långa tid, som för ett dylikt arbetes utförande måste åtgå, gick prästen in på de förelagda villkoren, utan att ana byggmästarens rätta ort och hemvist. I denna sin optimism, såg han sig snart nog bedragen, enär arbetet till hans förfäran fortskred med »jätte-lik» fart, så att snart endast en obetydlig del av kyrkbygget återstod. Jättens namn

kände fortfarande ingen, då endast en eller annan dags arbete återstod, tills betalningen skulle erläggas. I djupaste missmod och förtvivlan begav sig då prästen ut till skogs för att på det sättet söka lugn i sinnesoron öfver att nödgas lämna sina söner till betalning för kyrkobygget. Under skogsvandringen hade prästen omedvetet nått ända upp till Hälleberg. När han blivit varse detta, fick han till sin häpnad höra barngråt men också en kvinnostämma, som med sång sökte lugna barnets gråt. Kvinnan sjöng därvid: »Tig, tig, lillen min! I morgon kommer Peter Fin(n) med bägge prästens söner». Nu anade prästen, att han funnit lösningen till byggmästarens namn och skyndade glad mot hem och kyrkobygge. Hemkommen ser han då, att endast en sten fattades å ena kyrkgaveln, för att kyrkan skulle stå fullt färdig. Han tillropar därför jätten: »Du heter Peter Fin(n)! Kom du ned, ty nu är kyrkan min.» Då vrok jätten ned den sten, han höll på att inpassa och förklarade, att kyrkan aldrig skulle bli fullt färdig, enär platsen, där sista stenen skulle suttit, aldrig heller skulle kunna fyllas.

Min morfar, som berättade sägnen för mig, påstod också, att många försök gjordes att fylla ut stenens plats, utan att det varaktigt lyckades.

Under sökandet efter viss uppgift för en uppsats, som jag senare skall sända redaktionen får Bergs sockenkrönika, rörande sägnen om Bergs kyrkas »Storklocka» fann jag följande uppgift i den av J. Rosengren under åren 1897—1920 utgivna II delen av Ny Smålands beskrivning, omfattande Norrvinge härad sid. 70, nedanstående: »Kyrkoherdar i Berg hava varit: Petrus Sacerdas de Byærg, säkerligen en rik ädling, herre till Berg. Skref 1273 sitt testamente, då han gav för lägerstad i Nydala kloster sin gård i Härlef till nämnda kloster, 3 mark till hvar präst i Norrvinge, 1 mark till Bergs kyrka o. s. v.»

Därav torde framgå, att redan 1273 en kyrka funnits i Berg, och som med ganska stor säkerhet torde hava varit den i sägnen omtalade och av jätten (trollet) uppförda stenkyrkan. Måhända likheten i sägnerna rörande kyrkobygggena både i Lund och i Berg innehåller en viss antydning, att båda kyrkorna uppförts under samma tids-

skede men fått lokalfärgat inslag för orterna i fråga.

Domkyrkobygget i Lund påbörjades 1085 men blev icke färdigt för invigning förrän 1145. Nydalaklostrets byggnadsår anges vara 1144, och alltså endast omkring 170 år före det år, då kyrkoherden i Berg skrev sitt år 1273 upprättade testamente.

En annan sägen berörande Hälleberg lyder: En korgmakare från torplägenheten Ryen under Bergs Herregård befann sig en dag på bergets östra rasbrant, där en mängd hassel växte, och varest ännu i dag detta växtslag förekommer, för att hugga hasselkäppar för sin korg- och sålltillverkning. Medan han sysslade härmed, hör han från bergets övre delar en kvinna, som ropar ut mot det å andra sidan dalsänkan belägna Uvekull: »Hör du, syster Uva, låna mig din kopparkittel, medan jag låter en sällamakare sjuda!» Denne samlade hastigast möjligt samman sina hasselspröt och begav sig skyndsamt från platsen utan att avvakta, hur det gick med lånet av »Uvans» kopparkittel.

I samma bergs sydöstra rasbrant finnes en klyfta av ungefär en meters bredd vid mynningen samt något avsmalnande åt dess i väster liggande inre del. Södra väggdelen utgöres av ett av flera kubikmeter bestående stenblock, som lossnat från bergets huvuddel en gång i urtiden och sedermera

förskjutits åt söder. Dess höjd når nog ett par meter över bottennivån och har några kvms nästan vågplanig slät översida. Från bergets nordsida, som är mycket högre, har en del hållar ur bergsidan skjutit fram och över klyftan bildat ett tak, vilande mot södra hållens överplan. Därigenom har klyftan kommit att likna ett täckt 3—4 m långsmalt rum, som i sägnen fått namnet »Uve stova». Rörande denna »stova» förmlär sägnen, att en dräng från trakten gått in i densamma och där utfarit i svordomar och annat otillbörligt tal. Innan han dock hunnit lämna platsen, skulle »stovans» ägarinna slagit drängen med sinnessvaghet för hans återstående levnad. Klart är, att grottan sedermera beskådades med skräckfylld vördnad. När jag som barn första gången besökte platsen, funnos ännu de flesta takhållarna hängande kvar men vådligt löst och osäkert över dess yttre del, då däremot dess innersta del väl och säkert täcktes av en 1,5—2 decimeter tjock och högst 2 m, lång stenhäll, som från nordsidan sköt fram över klyftan, vilande på sydsidans jämna övre sidohäll. Numera återstår endast en öppen klyfta, i vilken alla takhållarna fallit ned till »stovans» bottenplan. Därigenom återstår av »stovans» form och nimbus endast en öppen klyfta med ett sagonamn, knutet till den anförda sägnen.

C. J. A. Johansson.

Förr och nu

Om det skulle intressera någon, hur det var för jordbruksbefolkningen vid tiden 1886—1893, för både jordbrukare och arbetsfolk, så enligt anteckningar var det svårt för båda. Priset på jordbruksprodukterna var låga, så t. ex. skulle mjölken levereras fritt till mejeriet för 4½—5½ öre per liter. Fläsk kunde knappast säljas, och det betingade då 80—90 öre kg. Ägg betingade 60 och 70 öre per tjog. En bra arbetshäst i 5—7 år kunde köpas för 250 kr. och en ko i kalvställning kunde köpas för 65—70 kr. En spädkgris om 8½ kg kunde köpas för 10—12 kr. På hösten 1890 då det var gott om smågrisar, såldes de för 5 kr. per styck. Av livsmedel som måste köpas kostade kaffet 1.80—2.— kr. kilot och socker 40—50 öre kg. Brännvin kunde man

köpa vid Bergs bränneri för 1.50—1.80 per kanna.

På arbetsmarknaden betingade en dräng vid jordbruk 90—100 kr. för år samt ett par arbetsstövlar, 1 skjorta samt 1 par linnebyxor. För en piga betalades 15—20 kr. för sommarhalvåret, jämte 1 linne, 1 förkläde och ett par känger. I potatisplockningen var priset 25—50 öre per dag för 10 timmars arbete. Manliga som biträde vid slagtröskning, vilken i regel började kl. 3 på morgonen, fingo i daglön förutom maten 67 öre. På hösten, då det var mycket ligg-säd, så brukades skära densamma med handskära, mot en ersättning av 33 öre och en kaka bröd för varje dagsverke.

M. P.

Var aktsam mot naturen!

Skona blommor och sällsynta växter!

I och med att träd och buskar börjar knoppas blir många av dem mer eller mindre skamfilade av obetänksamt folk. Stads- och samhällsbor komma ut på landet, ut i naturen, ut i skogen och bryter skott och kvistar på träd och buskar för att driva dem inomhus till grönska. Man vill hava vårglöna kvistar till hemmet. Det hela är ingen vacker vårhandling mot naturen. Sådana toppade ungträd och buskar bli vanprydda för hela livet. Man bör betänka, att naturen är ett levande väsen, som icke får vanprydas.

Att plocka blommor om våren och försommaren har vi alla lärt oss från barn- domen och detta är i och för sig mycket vackert, men på samma gång kan det vara mycket fördärvbringande och detta särskilt, om man plockar mera sällsynta exemplar. Mest åtråvärda är vårens första blommor. Där det finns några enstaka exemplar av mera sällsynta sorter blir dessa mestadels helt avplockade och kanske på samma gång helt utrotade. Detta sker icke vid första plockningen, men det sker om plockningen fortsätter år från år.

Vackra blåsippbestånd och liljekonvalj- lundar etc. har på detta sätt med åren litet var stans blivit utplundrade och försvunnit. Det är folks stora blomsterkärlek i sam- band med oförstånd som åstadkommit detta. Största åderlåtningen har skett av stadsbor och folk från olika tätorter, som år efter år kommit ut i blomstermarkerna och ofta fullkomligt skövlat alla bestånden, så att dessa till sist tagit slut.

Nog är det vackert, att hava öga, blick och känsla för blommor och växter och älska dem i högsta grad och även plocka blommor. Men detta bör ske med urskill-

nad och förstånd, att icke vackra, säregna och sällsynta exemplar utrotas.

Man skall komma ihåg att fara varsamt fram i naturen och detta icke minst under vår- och försommartider. Man skall vara aktsam om naturens blommor och växter. Det är inget nöje och ingen glädje, att hava vaser, glas och muggar fyllda med nyutslagna knoppar och med sällsynta blommor för att litet efteråt få se dem sloka och efter några dagar slänga ut dem på sophögen, och detta kanske rent av i medvetande av, att man skamfilat en buske eller ett träd, eller rent av utrotat ett eller flera sällsynta blomsterexemplar, en växt, en blomsterlund i skogen, i ängen eller vildmarken.

Betänk, att i närmaste omgivningar av städer och tätorter har många sällsynta blommor, gamla blåsippbestånd och liljekonvalj- lundar etc. fullständigt försvunnit. De har blivit utrotade av människohänder genom en allt för intensiv plockning år efter år. Folk har nu i allmänhet bilar och med dessa far man långt ut på landet, där det ännu finns konvaljer och blåsippor och andra blommor kvar och av ren obetänk- samhet plockar och skövlar man dessa, så att utrotningen om några år blir fullstän- dig.

Man skall vara aktsam mot naturen, mot blommorna, mot skogen och växterna. Allt detta är en källa till vederkvickelse, till rikedom och konstvärden inom naturens och skapelsens stora bilderbok. Blommor- na i naturen är en fröjd för ögat och ett skönhetsvärde för själ och sinne. »Skåden liljorna på marken, ty icke ens Salomo var så klädd som en enda av dem», bjuder oss skriften.

J. J.

HASSELNS GULPUDBRADE HÄNGEN

En vårens första solskensdag,
då drivans smält på ängen
jag vandrar ut ett litet slag
bland hasselns gula hängen.

De stå så sköna i sin glans
liksom en målad hägring
och med sin vackra purpurkrans
de ge åt lunden fågring.

Snart dess gyllne blommor gå
att hasselns frukter dana,
och när vi dessa smaka få
har sommarn nått sin bana.

J. J.

»Kött»-ätande växter

Finns det »kött»-ätande växter? Den frågan måste besvaras med ja. Vi har att räkna med åtminstone 12 arter, varav tre är ganska allmänna.

1. På fuktiga platser i skogarna, främst bland vitmossan, växer *sileshåret*, *Drosera rotundifolia*. Det är små egendomliga plantor, som man stundom kan observera på ganska långt avstånd. Det är de rödfärgade, dagglimmande bladen, som fångar uppmärksamheten. Dessa hava en egendomlig byggnad. Därtill är de försedda med körtelhår och avsöndrar en klibbig och för insekterna lockande vätska. Då en insekt fastnar på bladen, slemknopparnas, klibbiga översida, så rullar sig bladkanternas rödaktiga körtelhår samman likt en knuten hand och bytet är fångat. Till och med så stora djur som bromsar har man funnit fångade hos *sileshåret*. Växten suger sedan till sig den kvävehaltiga näringen. Under tiden, medan detta sker avsöndrar växten samtidigt en slags konserveringsvätska, så att ingen förruttnelse inträder medan upplösningsprocessen pågår, om exempelvis en större insekt, en broms eller dylikt infångats. Under det att själva bladen är rödfärgade, har växten i övrigt ytterst små vita blommor, som sitta i klaslik samling på en kort stängel. Blommorna öppna sig blott helt kort, då förmiddagssolen lyser. Förr hade man den föreställningen om *sileshåret*, att om korna ute på betet ätit giftig svamp, så att mjölken blivit skämd, så skulle denna silas genom ett lager av *sileshår* för att få bort den skämda smaken.

2. *Tätörten*, *Pinguicula vulgaris* är en annan djurätande växt, ganska allmänt före-

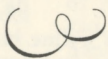
kommande. Bladen på denna är helbräddade, gulgröna och med små uppvikta kanter. Blommorna har en intensiv blå färg och sitta i toppen på en ganska lång smal stängel. Tätörten är mest känd för beredning av s. k. tätmjolk.

3. Den tredje i raden av våra vanligaste insektsätande växter är *blåsörten*, även kallad bläddreört eller helt enkelt bläddran, *Utricularia vulgaris* och som växer i stillastående vatten och är helt rotlös åtminstone flertalet av de vanligaste arterna. Denna insektsätande vattenväxt är försedd med en mycket sinnrik fångstapparat av ett slags små simblåsor. Förr trodde man, att växten med hjälp av dessa skulle hålla sig flytande på vattnet. Nu vet man i stället, att dessa blåsor är till för att infånga vattendjur. I blåsans mynning sitter nämligen små slemavsöndrande hår, så att när ett vattendjur kommer in i blåsan, så stänges denna som en klaff, så att det infångade djuret omöjligen kan taga sig ur. I huvudsak är det små kräftdjur och larver av olika slag som fångas. När växten har fångat ett djur blir blåsan röd. Efter hand som bytet sedan upplöses, övergår blåsans färg i blått. Genom att iakttaga blåsans färgskiftning kan man konstatera hur fort matsmältningen försiggår. Blommorna är i regel gula med små mörka strimmor.

Det sägs, att en hel del av de insektsätande växterna är mycket glupska av sig och kunna med fördel användas som flugfångare i bostadsrum. En del större utländska sorter odlas i våra växthus på en del håll.

John Johannesson.

SPARA KRÖNIKAN!

Utdrag av

Kyrkoherde C. L. Kroks predikan

Nyårsdagen 1850

Vår Herre Jesu Kristi nåd, etc.

Giv o Jesu fröjd och lycka, Ett nytt år går åter in. Ps. 413, Hans namn skall bliva evinnerligen, så länge solen varar skall hans namn räcka intill efterkommande, och genom honom skola de välsignade varda, Lovat vare hans härliga namn evinnerligen. I profetisk anda talar här David om en stor Konung, som skall varda rådande allt intill världens ände, och i vilkens herradöme rättfärdighet och frid skall blomstra. Välsignelserik skall hans regering vara: Han skall frälsa den fattige, som ropar och de elända, som ingen hjälpare haver. Han skall vara den usle nådelig och de fattigas själar skall han hjälpa, och dess blod skall dyrt aktat varda för honom. Hans spira skall vara evig ära och härlighet; Han skall fruktad bliva, så länge sol och måne varar, ifrån barn och intill barnabarn. Alla konungar skola tillbedja honom och alla folk skola tjäna honom, Hans namn skall bliva evinnerligen, så länge solen varar, skall hans namn räcka evinnerligen. Dav. ps. 72:17—19.

Med talet om Jesus, denne Himmelske konungs åminnelse avslutade vi det förflutna årets högtider; I Jesu namn öppnas åter hans tempel till helig andakt, Si Jesus är A och O, begynnelsen och änden, den förste och den siste i alla vår levnads och kyrkas högtider, I hans namn allena kan nyårshögtiden på jorden firas med frid och välsignelse för fromma hjärtan. Icke fira det nya året i Herrans helgedom blott därför att ett nytt omlopp av månans skiften och jordens omväxlande gestalter tager sin början, utan till den åminnelse

därav att med Jesus uppgick ett nådeligt Herrens år, ett nytt tidevarv av sanning och nåd, av kraft och rättfärdighet av frid och salighet; från honom begyntes i jordens hävder en ny tideräkning av år och i människohjärtan en ny tideräkning av fröjd och välsignelse. Därför I jordens vandringsmän, Icke blott i nyårshögtid ty varje uppgående sol bebäder för jorden den himmelske kärlekens nyårsdag varje dag är Guds godhet nu över oss, utan en nyårsdag i Jesu namn har denna stund som här förenar oss inför Guds ansikte, sin betydelsefulla mening för den tillryggalagda vandringsbanan sin särskilda högtidlighet såsom invigning till en osedd framtid, arbeten och öden. I Jesu namn helgade fromheten denna dag till själens sabbat för minnet och hoppet, till en skilje-gräns mellan det förflutna och det kommande. Och vilken bland oss, som nu står på denna skilje-gräns kan med lugn se tillbaka på den tillryggalagda vägen eller med förtröstan ingå på den nya banan om han icke fäster sitt hjärtas frid och förhoppning vid detta Jesu namn, som bliver evinnerligen och som i varje tidsskifte oföränderligt, så länge vår levnads sol varar och bär till våra hjärtan himmelska gåvor av kraft och tröst, bönehörelse och frid. Lovat vare ditt namn o Jesu evinnerliga! Dig lovsjunger evigheten, Dig det ögonblick som flyr. Emottag i nåd det flyende ögonblickets lovoffer av fromma hjärtan, Då vi ditt namn till ära lova ditt namn, o Jesu!

Amen.

Avskriften av M. P.

Från Holma år 1661

Så länge sedan som år 1661 timade en händelse i Holma, då en kornett av våda råkade skjuta sig själv med en pistol.

På den tiden, då det i krigshänseende var mera oroliga tider här i landet, än som nu är förhållandet, kanske det inte väckte så över sig stor uppmärksamhet och hade nog blivit alldeles bortglömt, om inte en berättelse därom blivit bevarad i Växjö domkapitels arkiv. I sin skrift, »Främmande folkelement i Kronobergs län», har dr Vejde år 1935 återgivit denna berättelse. I sin tur återgives densamma i denna skrift, då det tilldragit sig inom Bergs socken, men först några förklaringar därtill.

Vid den tiden bodde i Notteryd, *Moheda socken*, en kornett vid namn Anders Albrecht. Han var sannolikt av tysk börd och av adel. Tydligt var han under sin sista tid på något sätt sjuklig, då det nämnes om honom att han var »ohälsosam». Det var vid den tiden ganska vanligt att krigsfolk, såväl befäl som soldater, vid fältmarscher inkvarterades i byar och bondgårdar. Sådana inkvarteringar voro för övrigt inte alltid så högt uppskattade av dem, som fick i sin gård mottaga en hel del krigsfolk av olika lynnen.

Ovannämnde kornett, Anders Albrecht, blev en gång »med sina drängar» inkvarterad i Holma. Kornetten tillhörde Moheda socken, och över vad som då hände ingav dåvarande kyrkoherden i Moheda socken, Jonas Moderus, till Växjö konsistorium en skrivelse därom av följande lydelse:

»Profossen Nils Bengtssons berättelse om cornettens död, som sig tilldrog uti Holma mellan den 8 och 9 jan. 1661. Denne Nils Bengtsson berättar således, att uti några dagar haver varit uti sällskap med denne cornett och befunnit att han mycket ohälsosam var, att han ganska litet förtära kunde, och då de kommo till Oluf i Holma, dit han blev inkvarterat, då blevo somblige av cornettens drängar inkvarterade hos Peder i Holma; däribland var en, Kristiern benämnd, som hans saker alltid aktade, honom han frågade och sade: »Mina pistoler hänga intet som de böra.» Därmed tager han neder två st. och

baser dem och säger: »De se illa ut»; gick på golvet och putsade dem, och då han skulle putsa fyrstenen och vände honom mot sig emot ljuset, gick pistolen lös och han således sköt sig själv och föll genast neder. Profossen hjälper honom upp och ledsagar honom uti en säng, där efter han om liten stund avsömnade, och berättar Nils Bengtsson, att han intet kunde förstå annat än att det var av våda skett.

Således vara berättat, betyga vi under-tecknade, datum Holma den 11 januari 1661.

Hans underhavande ryttare berätta, att han esomoftast haver begått Herrans högvärdige nattvard.

Israel Jönsson
Oluf Jonsson i Holma
Simon Olufsson Öhrn
Bengt Ugla

Ola Bex /?/»

Angående kornettens begravning så hade densamma ingen samhörighet med Bergs socken, men kan i alla fall här återgivas den skrivelse, som kyrkoherde Moderus därom sände till den dåvarande biskopen några dagar senare:

»Såsom Eders Ärevördighet haver givit mig resolution denne cornetten i Notteryd, som sköt sig själv till döds, med våda som berättas, att han må med vanlige ceremonier begravas, alltså vill hans hustru låta begrava honom i kyrkan, efter han var av adel, och något ansenligt testamente giva till kyrkan, så vill jag rådfråga mig hos min Högvärdige Herr Biskop och förmenar, att jag icke härutinnan förgriper mig, att jag tillåter lägga honom inne i kyrkan och förväntar ett ord till faderligt svar tillbaka, efter hon nu om fredag vill låta jorda honom».

Något svar från biskopen på denna skrivelse finnes inte i behåll, men det är nog mest troligt, att han lämnade sitt bifall därtill.

Edv. K.

Elin Wägners

BLOMMANDE KORS

Vår tid är fattig på symboler. Det har ej alltid varit så. Allt sedan forntiden ha symbolerna skänkt människorna kraft och styrka och uppehållit dem i kampen för idéer och ideal.

Aldrig har symbolerna haft så stor betydelse som under vikingatiden. Våra förfäder betraktade vissa föremål som heliga ting, de trodde att de voro besjälade, liksom människan. I ljuset av den nya tankens filosofi och de senaste vetenskapliga upptäckterna på atomkraftens område, finna vi ej någonting övernaturligt häri.

Den moderna människans motvilja mot symboler är lättförståelig. Aldrig i historiskt känd tid har bakom någon symbol dolt sig så mycket ondska och råhet som bakom det svarta brutna korset eller hakkorset, det tredje tyska rikets symbol.

Detta var emellertid ej beroende på symbolen som sådan, utan hade sin grund däri, att bakom denna symbol dolde sig en okunnig och ovis man, som saknade de elementäraste, eller grundläggande kunskaper vilka äro nödvändiga för en folkledare att äga om ett stort kulturfolk skall kunna ledas på de rätta vägarna.

Det var typiskt för denne man att välja just hakkorset som symbol. Möjligen trodde han sig därmed kunna lättare besegra det kristna korset, symbolen för livets seger över döden.

Detta försök misslyckades grundligt och fullständigt. Men vi må ej invagga oss i allt för stor säkerhet. Hakkorset är borta, men de gärningar som gjordes i dess hägn och skydd leva i det förflutna och kunna alltså bära ond frukt, och de gör det även! Eller har vi det så väl ställt ens i vårt land, som aldrig var med i kriget?

Då författaren till dessa ord första gången färdades vägen mellan Lenhovda och Kosta lade jag märke till att det vid en liten sjö strax bortom Vägershult — en av länets vackraste byar — var upprest en liten staty på en sockel av smålandsgranit. Den föreställde en ung arbetare med naken överkropp, som under sin ena fot krossade ett hakkors. På framsidan fanns en text på tyska och på baksidan en bild i två delar. Den ena föreställde den klavbundne tyske arbetaren och den andre den frie svenske arbetaren med hustru, barn och ett eget hem i bakgrunden. Ytter-

ligare kommentarer äro överflödiga. Statyn med texten och bilderna säga allt vad som behöver sägas om de tyska internernas tankar om hemlandets styrelseskick.

Vi se således, att det icke finnes någon anledning varför vi icke skulle kunna skaffa oss en ny symbol som stämmer sinnet till ro och eftertanke samt ger oss en förnimmelse av det eviga livets vingslag.

På den ena främre långväggen i koret på Bergs kyrka, hänger ett kors som kanske kan bli den nya symbol, som återskänker de jäktade och förpinade människorna en ny frisk tro på möjligheten till att födas till ett nytt andligt liv. Det är inget vanligt kors utan det är ett *blommande kors* som av författarinnan, hembygdsvärdens och naturvärdens stora kämpe, Elin Wägners förflyttades från kyrkans vind till sin nuvarande — och rättvisa — hedersplats framme i koret. Det blommande korset torde vara mycket gammalt, i varje fall är det från den katolska tiden. Då jag besöker Bergs kyrka brukar jag se på det blommande korset, men först nu har jag helt kunnat fatta vilken vacker symbol det är och kanske i ännu högre grad kan bli för *livets seger över döden*.

Elin Wägners fick på sin tid kämpa för detta kors, och hennes kamp ej ha varit förgäves, låt oss rikta vår uppmärksamhet på det blommande korset så att det ger vår tanke flykt och levande liv åt dess knoppar.

Den nutida, moderna människan har huvudsakligen sina tankar riktade på de materiella tingen. Det mesta av vår tid använda vi till att stilla våra fysiska begär. Tyvärr är det emellertid så, att dessa begär äro omätliga, deras grinande gap kunna aldrig fyllas, vi äro så skapade att det är omöjligt. På ett helt annat sätt är det med livets bröd, som mättar vår själs hunger efter Guds ord. Detta bröd ger ej endast omedelbar mättnad, det fyller oss med nytt liv, nytt hopp och en starkare tro på det eviga livet. Våra tankar behöva emellertid en fast punkt som kan binda eller koncentrera deras irrande färder. Låt oss koncentrera våra tankar på det blommande korset, så att vår tro på *livets seger över döden* må varda en fast punkt i vårt liv.

Omnia Vincis.

Väderleken i Berg 1957

Efter anteckningar av Magni Petersson

Januari. De första dagarna i årets första månad voro i huvudsak milda och för årstiden varma, 5—6 gr. Den 6 stark storm med över 30 sek. met. och 4—5 gr. varmt. Enligt radiouppgift ej så stark storm sedan 1942. Den övriga delen av månaden var det ovanligt varmt och vackert för årstiden med svaga vindar. Endast mellan den 13—19 var det minusgrader. Enligt meteorologerna har det inte varit så mild jan. mer än 4—5 gånger detta århundrade.

Februari. Även denna månad blev ovanligt mild och vacker för årstiden med övervägande plusgrader och svaga vindar. Den 12 kom ett rikligt snöfall men snön smälte snart nog bort. På grund av den milda väderleken utfördes då en försenad höstplöjning på flera platser i Berg.

Mars. Till den 12 var det i huvudsak mildt, därefter kallare omkring en vecka med 12—15 minusgrader om nätterna. Den 20 föll c:a 15 cm. snö. Övriga delen var det tämligen mildt och vackert men ibland nattfrost. Som helhet har vintern varit ovanligt mild.

April. De första dagarna varmt och vackert med upp till 18—20 gr. på dagen. I övrigt var det lite ryckigt aprilväder — den 6 låg isen kvar på skogskällor, den 11 föll det snö och påskdagen, den 21, kom några snöbyar.

Maj. Ganska omväxlande, ibland varmare och ibland svalare. Den 4 snöbyar och den 10 snöblandat regn, den 13 första åskan, veckan därefter varm, den 24—25 nattfrost men i allmänhet 8—15 gr. varmt och med svaga vindar.

Juni. Denna månad var ganska varm och vacker. Första veckan var något dimmig och ibland ett stilla vårregn. Den 9 och 12 åska på natten. Därefter till månadens slut i huvudsak klart och varmt, ibland upp till 29 gr.

Juli. T. o. m. den 14 var det vackert och mellan 12 och 20 gr. varmt. Mellan den 15—19 något regnigt men därefter vackert och över 20 gr. varmt ibland. Den 27 kom ett ganska rikligt regn. Den dagen var det just den på sin tid så bemärkta sjusovare-

dagen och enligt gammal uppfattning, så skulle det bli regnigt i sju veckor därefter om det regnade den dagen, något som även blev fallet i överflöd.

Augusti. Första veckan i aug. var det tämligen vackert med endast några mindre regnskurar då och då men omkr. den 8 började en mera beständig regntid, som varade hela månaden ut.

September. Regnperioden fortsatte till i mitten av sept., då det blev en veckas uppehåll med något stadigare väder. Natten till den 24 lätt natfrost och därefter regnblandad snö och sedan till månadens slut regn, blåst och hagelbyar samt mellan 0 och 7 gr.

Oktober. Endast mellan den 4 och 9 var det någotsånär vackert, annars var hela oktober mulen, disig, regnig och med svaga vindar. I synnerhet senare hälften var mera regnig men därtill varmt för årstiden, omkring 8—12 gr.

November. I början av nov. var det mildt, vackert och varmt för årstiden, den 5 var det 10—11 gr. varmt. I mitten av månaden blev det ibland några gr. kallt och rikligt med rimfrost, isynnerhet den 20 men blev därefter åter några gr. varmt. Den 29 blev det åter kallare och den 30 var det 5—8 gr. kallt om dagen och omkring 13 på natten. Den dagen var det Anders-dagen och om Anders braskar, så skulle jul slaska, vilket också väl överensstämde.

December. Mellan den 1 och 7 var det tämligen mildt. Den 8 kom den första snön i samband med ett djupt lågtryck, 720 mm kl. 9 e. m. Så blev det åter kallare väl en vecka med ibland upp till 15 minusgrader, men i mitten av månaden blev det mildare, så att den 18 var snön bortsmält. Den milda väderlekstypen fortsatte så att det en vecka framåt var ibland t. o. m. 8 gr. varmt. Julaftons natt kom något snö men smälte på dagen, då det var 2 gr. varmt. Juldagen var det lugnt och 2 gr. varmt. Den 29 blev det något kallare med lätt snöfall. Nyårsafton kom några snöbyar och då var det mellan 2 och 6 gr. kallt.

Hänt i Berg 1957

Jan. 6. Högmässan i Bergs kyrka firades som ljusmessa kl. 16 och förrättades av prostén Gustavsson, Växjö.

Jan. 20. Högmässa i Bergs kyrka anordnad som barn gudstjänst med söndagsskolefest i sockenstugan.

Jan. Bergs SSU-klubb höll årsmöte i ordenshuset. Till ordf. valdes Bertil Carlsson, Holmalycke.

Jan. Bergslunds Golf höll sitt 26:e årsmöte. Medlemsantalet var 63. Verksamheten har huvudsakligen omfattat fotboll. Till ordf. valdes Carl Andersson.

Jan. Årsmöte med HUF har hållits i Hembygdsgården i Lammhult under ordförandeskap av fröken Berit Ericsson, Håknahult. Föreningen har under året haft studiecirkel i statskunskap, varit representerad vid Folk- o. försvarskonferens i Önne-

stad. Deltagit i Folk- och försvars studieresa till F. 17 i Kallinge. Varit med om biltävling i maj och bilorientering m. m.

Febr. 17. Rödakorskretsen har årsmöte i Sockenstugan. Anslag beviljas till Röda korsets beredskapsfonder, till flyktinglägret i Schardenberg och till Öjaby semesterhem.

Febr. 20. Bergs Lottaavdelning firade 15-årsjubileum i Hembygdsgården. Ordf. fru Inga Britta Persson hälsade gästerna välkomna och fru Gunilla Skogström föredrog avdelningens historik. Hemvärnschefen John Persson och skytteföreningens ordf. Gustav Hörberg talade och överlämnade blommor. Sist tackade patron Skogström för all välfägnad.

Febr. Bergs SLU-avd. höll årsmöte. Till ordf. valdes Ingvar Petersson, Lädja.

En ensam mans livssaga

Under 1870- och 80-talet levde en ensam gubbe med namn Johannes Jonasson, vanligen kallad »Dummen», därför att han var dövstum. Han ägde skuldfri 1/16 mtl Lädja Brodsagård, den gård, som nu äges av Anders Lund. Han brukade sin jord själv, förutom det han lejde för vårbetet. Han ägde 2 vackra kor, som han jämnt och ständigt pysslade om. Den mjölk de lämnade ystade han, förutom den som han använde till sin försörjning. Hans sysselsättning var förutom jordbruket att laga gamla väggklockor och dylikt, förutom de dagar han med sin kärra drog ner till Bergs bränneri efter 10 kannor brännvin. Det han ej själv förbrukade, lämnade han till ungdomarna för 1 krona kvarteret. Då han skördade sin säd, mejade han den och tog upp med en räfsa, annars var det brukligt att skörda den med handskära. Således var han en föregångsman med att skörda med lie. I februari 1883 då vi gick från skolan, bölade korna i ladugården och vi skolbarn sprang då dit till ladugården, och fann då honom sitta död på mjölkpallen. Efter begravningen hölls auktion på gården och allt lösöre, och inkomsten därav tillföll avlägsna släktingar i Öhr.

M. P.

Ett kulturminne

I en liten stuga på berghällen norr om Lädja skolhus bodde i slutet av 1700-talet och början av 1800-talet en soldat kallad Rus, han hade troligen varit knekt för Trulsag. och Hult. Hans hustru hette Märtha, och de hade 2 flickor, Karin och Sara. Båda var ogifta men Sara fick ändå 2 flickor, Stina Johansson vilkens fader var en mjölnardräng i Ingelstorp Johan Andersson samt Ida som kallades Ida Sarasdotter, därför att Sara ej kunde direkt uppgiva någon barnafar. Både Karin och Sara levde mycket fattigt, erhöll ett litet kommunalt understöd av en halv skäppa korn och havre samt 2 kr. i kvartalet. Sedan utgjorde de arbete åt ortens bönder. Särskilt efterfrågade voro de i skördetiden, då det blev mycket liggsäd, ty de kunde med handskära skörda minst 10 travar om dagen vardera. Efter bydelningen 1869 flyttades den gamla stugan till Eksås på ågor som tillhörde Lädja Trulsagård. Nu har den gamla stugan reparerats, gjorts vinterboelig, målats både in- och utvändigt, samt äges med tillhörande jordområde av syskonen Signe och Asta Persson, Alingsås.

M. P.

Mars 2. Bergs IOGT-scouter höll årsmöte i godtemplarlokalen. Till ny kårchef efter Thage Petersson, som avsagt sig uppdraget, utsågs Inge Petersson, Hagadal, och till v. kårchef valdes Bengt-Ivar Petersson, Hagtorpet. Kassaomslutningen omfattade kr. 2 174. — med en behållning av 655. —.

Mars 5. Lantbruksnämnden i Kronobergs län hade ingivit ett anbud å 500 000. — kr. för ett område av AB Lammhults Gård, vilket omfattade c:a 250 hektar produktiv skogsmark och c:a 110 hektar annan mark. Kommunalfullmäktige vilka sammanträdde denna dag, beslöt rekommendera bolagsstämman att icke antaga Lantbruksnämndens anbud emedan detta var så lågt att det inte kunde antagas. Omedelbart efter fullmäktigesammanträdet hölls extra bolagsstämma med AB Lammhults Gård. Stämman beslöt enhälligt att icke antaga Lantbruksnämndens anbud emedan det icke motsvarar det beräknade inköpspriset eller värdet.

Mars. Fil. lic.-examen har i Lund avlagts av Sune Andersson, Vinninge, Berg.

Mars. Bergs RLF-avdelning höll årsmöte i Bergs Bygdegård. Till ordf. omvaldes Arne Andersson, Lädja. Medlemsantalet var vid årsskiftet 107. Efter förhandlingarna höll agr. dr Folke Strömblad, Växjö, föredrag.

April 25. Enligt beredningsnämndernas förslag till fastighetstaxering i Kronobergs län höjes jordbruksfastigheterna med 72,33 %, annan fastighet med 26,85 %, Skogsmarksvärdet med 65,5 % och skogsvärdet med 112,9 %.

April 30. En komet, vilken kallats »Den Arend-Rolandska kometen», har i slutet av april varit synlig för blotta ögat vid klart väder och isynnerhet valborgsmässonatten syntes den tydligt på norra stjärnhimlen.

April. Ungdomsaften hölls i kyrkskolan. Kantor Einar Arvidsson välkomsthälsade och ledde en stunds koralövning. Pastor Gunnar Urselius höll tal och systrarna Andersson i Hult sjöng några sånger.

Maj 7. Kommunalfullmäktige höll sammanträde. 1956 års kommunala räkenskaper ha balanserat på 2 120 100. — kr. och årets överskott uppgick till 85 145. — kr. Tillgångar och skulder balanserade vid årsskiftet på 3 431 161. — kr.

Maj 13—14. Total månförmörkelse natten mellan den 13 och 14. Himlen var molnfri och förmörkelsen tydligt synlig.

Maj 18. Vid examen å norra seminariet i Växjö utexaminerades i avgångsklassen till lärarinna fröken Gunvor Petersson, Lidnäs, född i Sjövik, Bergs socken.

Maj. Den medalj. »För nit och redlighet i rikets tjänst», som föregående år tilldelats poststationsföreståndaren Erik Karlsson, Bergslund, överlämnades vid sista veckoskiftet i maj av postdirektören i södra distriktet F. Reinholdson, Malmö, vilken i samband med överlämnandet höll tal till medaljören. Postmästaren i Alvesta distrikt A. Henerud, som också var närvarande, överlämnade blommor.

Maj. Wäagnerstipendiet å 10 000. — kr. har utdelats för tredje gången. För år 1957 har det tilldelats dr U. R. von Ehrenfels för hans forskning i mödrarätt och samhällsformer i Etiopien och Östafrika. Dr Ehrenfels är född i Wien men har f. n. sitt arbetsfält i Indien.

Juni 2. Bergs skytteförening tävlade i månadsskjutning och om Tolgpokalen.

Juni 8. Domkapitlet har till ledamot i in-tagningsnämnderna för år 1957 utsett vid samrealskolan i Alvesta folkskollärarinnan Siri Alm, Bergslund.

Juni 15. Till vakanskyrkoherde i Bergs pastorat med tillträde den 15 juni har förordnats komministern i Furuby E. F. Asplund.

Juni 16. Hemvärnets Dag firades på Kronobergshed. Därvid utdelade överste Granberg förtjänstmedaljer till förtjänta personer. Hemvärnschefen John Persson, Lädja, erhöll denna medalj i silver.

Juni. Samarbetskommittén för folknykterhetens firande fick Kristi himmelsfärdsdag stor uppslutning. På samarbetskommitténs vägnar talade pastor Jonas Fors, Växjö. Hildings trio svarade för vidare underhållning.

Juni. Avskedssamkväm hölls i prästgården för pastor Gunnar Urselius med anledning av att hans förordnande som pastor i Berg upphörde den 15 juni.

Juni. Arvsfonden blev utan efter fröken Wendela Andersson, Sörskog, vars kvarlåtenskap cirka 12 100. — efter testamente utdelades till enskilda personer.

Juli 11. Diskontot höjdes denna dag med en hel procent.

Juli 14. Bergs Hembygdsgård invigdes av landshövding Bergquist. Utförligare därom i årsberättelsen.

Juli 20. Enligt Hushållningssällskapets skörderapporter uppskattades skörden i Berg till: Höstvet 2,5, Höstråg 3, Vårvet 2,5, Korn 2,5, Havre 2,6, Blandsäd 2,5, Potatis 2,3, Rotfrukter 3, Hö 2,8.

Juli 23. Vid kommunalfullmäktiges sammanträde omvaldes till nämndeman för sex år nämndemannen Knut Johansson, Hjulatorp. Till ny skiftesgodeman efter nämndemannen Knut Johansson, Hjulatorp, valdes hemmansägaren Göte Andersson, Bredhult.

Juli 26. I det hos länsstyrelsen i Kronobergs län förda föreningsregistret har bland andra anmälningar intagits: Bergslunds Elektriska Andelsförening u. p. a. i likvidation med styrelsens säte i Lammhults kommun och postadress Bergslund. Å sammanträde den 1 juli 1957 godkändes av likvidatorerna framlagd slutredovisning, varigenom föreningen anses upplöst.

Aug. 14. Hölls missionsgudstjänst i kyrkan av kh. Erik Asplund. I sockenstugan serverades därefter kaffe och ostkaka och på planen utanför klubbade kyrkovaktmästare Edvin Petersson bort de arbeten, som kyrkl. syföreningens medlemmar förfärdigat jämte åtskilliga skänkta varor. Auktionen jämte kollekt, servering och kontanta gåvor inbringade över 3 500. — kronor.

Aug. 25. De gamlas dag firades med högmässa och nattvardsgång i kyrkan. Efter gudstjänsten var anordnat samkväm i sockenstugan, där kyrkl. syföreningen bjöd på kaffe och ostkaka. De inbjudnas tack framfördes av f. nämndemannen Magni Petersson, Bokedal.

Aug. Ytterligare en komet, kallad Mrkos, var någon tid i senare delen av månaden vid klart väder synlig för blotta ögat bakom »framhjulen» på Karlavagnens stjärnbild.

Aug. 28. I Växjöbladet denna dag var infört nedanstående: »Ur *Wexiö Bladet* för 100 år sedan. Bränvinstillverkningen i större brännerier kommer enligt av Wederbörande egare eller arrendatorer gjord anmälan att under instundande bränningstermin fördröjas på följande ställen: Begge månaderna — — — Berg; daglig tillverkning 450 kannor, kontrollör f. d. fahnjunkare Ruda.»

Aug. Hos Erik Andersson, Hult, befann sig två st. brevduvor. Den första kom vid

midsommartiden med skadad vinge men stannade fortfarande kvar, sedan vingen var läkt. I mitten av aug. kom ytterligare en duva med en aluminiumring och en grön ring kring ena benet. Metallringen var märkt »Sverige 40 56 141». På den gröna ringen fanns inget märke.

Aug. Vid hästpremiering i Berg premierades sex st. hästar tillhöriga godsägare Sven Skogström, Bergs säteri, en tillhörig Lars Johan Persson, Söreskog, och en tillhörig Algot Karlsson, Hjulatorp.

Aug. 25. Bergs skytteförenings månads-skjutning och tävlan om Hallströms vandringspris.

Aug. Vid uttagningstävlingar i Växjö inom hemvärnsområdet erövrade Lammhults hemvärnsområde första placering och blev därmed uttagen till rikshemvärntävlingar i Rosersberg i vilken deltog en grupp från Berg med hemvärnschefen John Persson, Lädja, som reseledare.

Sept. 1. Bergs Hembygdsgårdens företag denna dag en sällskapsresa med omnibuss. Färden gick i nordlig riktning.

Sept. 1. Kyrkostämman hölls denna dag med Bergs församling. Vid denna stämman antogs entreprenörer till de omfattande arbeten, som senare under hösten utförts i Bergs kyrka.

Sept. 29. Bergs skytteförening hade statspristävlan och i samband därmed mästerskapstävlan. Mästerskytt för året blev Henning Karlsson, Holmalycke, för uppnådda 166 poäng.

Sept. Vid årsmöte med Bergs Lottaavdelning omvaldes styrelsen i sin helhet med fru Inga Britta Persson som ordf. och fru Gunilla Skogström som v. ordf. Verksamheten inom denna avdelning har varit densamma som under föregående år med att ombesörja förplägnaden vid skytte- och hemvärnstävlingar. Vid arbetsaftnar ha en hel del alster förfärdigats, vilka kommit behövande tillgodo.

Okt. 5. Genom resolution den 2 oktober 1957 har länsstyrelsen jämlikt 11 § lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt fastställt beslut om bildande av Bergs sockens norra jaktvårdsområde i Lammhults kommun.

Okt. 6. Kyrkkaffe serverades i Hembygdsgården, och kyrkoherde Asplund höll därvid ett uppmärksammat anförande om kyrkan som församlingens medelpunkt.

Okt. 13. Vid folkomröstningen i pensionsfrågan avgavs i Berg följande röster: Linje 1 62, Linje 2 201, och Linje 3 142 röster. Dessutom avgavs 8 blanka röster.

Okt. 15. Kommunalfullmäktige hade sammanträde och bland de beslut, som även berör Berg, må nämnas att utdebiteringen höjdes med 1. — kr. till 7.50. Förslag om att ett nytt ålderdomshem skulle byggas i Lammhult hade sedan en tid tillbaka förberetts inom socialnämnden och av särskild kommitté. Ärendet avgjordes av fullmäktige, som enhälligt beslöt att ålderdomshem skulle byggas. Kostnaden beräknades till omkring 561 000. — kr. varav i statsbidrag kan beräknas omkr. 440 000. — kr. — Bland beviljade anslag må nämnas: Bergs SLS 200. — kr., Logen Förgät mig ej 200. — kr., Bergs IOGT:s scoutkår 400. — kr.

Okt. 24. Vid trävaruhandl. Gustav Hörbergs sågverk i Furuledet blev natten till den 24 en elektrisk motor till en justersåg bortstulen. Tjuvarna hade inte fått med sig kabeln till motorn utan hade kapat den samma.

Okt. Centerpartiets organisationer har haft storkommunträff i Asa. I kommunalkretsens styrelse valdes från Berg Ernst Johansson till ordf., Helfrid Johansson och Lennart Gustavsson till styrelseledamöter.

Okt. 27. Styrelsen för Bergs rödakorskrets låter sammanräkna de många bidrag, som under de s.k. rödakorsdagarna insamlats till Röda korsets verksamhet. Slutsumman blev 1 285 kronor.

Nov. 11. I sammanställningen angående skatterna utvisade desamma från Berg: Slutlig skatt 469 436. — kr., Kvarskatt 146 363. — och överskjutande skatt kronor 29 632. —.

Nov. Skogsdag med stor avslutning hölls i Sörskog hos Lars-Johan Persson. Först demonstrerade skogsägarföreningen en del skogssågar och handredskap. Gallringstävlan utfördes senare i vacker ungskog under ledning av jägmästare Arne Johansson, Växjö, och länskogsvaktare Torsten Bengtsson, Asa. Lottor serverade varm korv.

Nov. 26. En ny vägsamfällighet har bildats i Berg, benämnd Hjulatorp — Torshults vägsamfällighet och omfattande vägarna genom dessa byar. Landshövding Bergquist var i våras personligen ute på platsen och fann därvid lämpligheten av en vägsamfällighet, vilken därefter kom till stånd.

Nov. 29. Då hemmansägaren P. J. Hallström, Sandvik, fyllde 95 år uppvaktades han av hembygdsföreningen med blommor.

Nov. 30. Den sammanlagda utdebiteringen i Berg är fastställd till: För kommunala ändamål 7.50 och för kyrkliga ändamål 1.21 eller tillsammans 8.71 vilket utgör en höjning med 1.26 kr.

Dec. 4. Den el. klockringningsanläggningen är färdigmonterad, och provringning verkställs i närvaro av kyrkobetjäningen m. fl.

Dec. 8. Högmässa var anordnad som ljusgudstjänst, varvid Bergs kyrka för första gången vid gudstjänst strålade i elektrisk belysning. Predikan hölls av kontraktsprosten Yngve Arvidsson, Hofmantorp. Kyrkokören medverkade. Kh. Erik Asplund redogjorde för de förbättringar och nyanskaffningar, som under året gjorts för kyrkan, nämligen yttre och inre belysning, elektrisk anordning för klockringning, lucköppning, nytt tornur, höranläggning för lomhörda, inköp av tre nya ljuskronor av malm m.m., samt förklarade de nya anläggningarna invigda för sitt ändamål.

Dec. 10. Kommunalfullmäktige höll årets sista sammanträde. 35 ärenden avgjordes, däribland val av ett flertal funktionärer.

Dec. 14. Bergs rödakorskrets har insamlingsfest i Bygdeg. Sergeant T. Brandt håller föredrag till ljusbilder över ämnet »Som FN-soldat i Gaza». Festen inbringade 1 373 kronor netto.

Dec. 14. Länsstyrelsen har fastställt fridlysning av en del märkliga träd jämte ett naturreservat inom Bergs socken.

Dec. 20. Det nya tornuret i kyrkan är monterat och börjar låta höra sina timslag.

Dec. 24—25. Julaften var det 2 gr varmt, varvid den snö, som i ringa mängd fallit om natten, smälte bort om dagen. Juldagen var det fortfarande 2 gr varmt och lugnt. Julottan började kl. 4 på morgonen.

Dec. Socionomexamen har avlagts i Lund av herr Thage Petersson, Hagtorpet.

Dec. Vid Norrvinge hushållningssilles sammankomst i Äby blev årets vandringpris för god nötkreatursskötsel tilldelat herr Göte Andersson i Bredhult.

Dec. Fältskjutning var anordnad i terrängen vid skjutbanan. Bästa skytt blev herr Gustav Nilsson, Lådja.

Dec. 31. Bergs rödakorskrets har vid årets slut 244 medlemmar.

Dec. 31. Nyårsafton var det mellan 2 och 5 gr kallt, lugnt och något snöfall.

Kollekterna, som upptogs i Bergs kyrka 1957 uppgick till: Rikskollekt 2 585.24 kr., stiftskollekt 535.29 kr. och församlingskollekt 673.34 eller tillsammans 3 793.87 kr.

Gåvomedlen till kyrkan uppgick till 660 kr. och för gravplatser 387 kr.

Fattigstocken innehöll 16 kronor.

Till blomsterfonden har skänkts 705 kr. och kassabehållningen vid årsskiftet var 1 849.21 kronor.

Hemvårdarinnan fr. Olga Lejon, Lädja, har under året varit fullt upptagen med hemvårdsverksamhet såväl inom Bergs socken som inom kommunen i övrigt.

Den 23 mars blommade snödroppar och den 29 blåsippor. Den 1 maj syntes ärlor, den 13 svalor, och samma dag hördes göken gala. Den 20 sept. sträckte en flock av mer än 60 st. vildgäss, eller tranor, mot söder.

Den s.k. asiatiska influensan har under sommaren och hösten varit ganska allmän i Berg, men har i allmänhet varit av ganska godartad karaktär.

Skördeuppskattning enligt ny metod genom s.k. provceller på en kvadratmeters storlek för vetenskaplig undersökning av skörden har på tre gårdar i socknen uttagits i sommar av Statistiska Centralbyrån genom en av länets jordbruksinstruktörer.

Gårdarna för denna provtagning har varit Nämndeman Knut Johansson, Hjulatorp, lantbr. Gunnar Nilsson, Matkull, och lantbr. Johan Johansson, Lilla Mälen. Provuttagningen har gällt för all slags skörd jämväl även vall.

FÖDDA UNDER ÅR 1957

Rasmus Ulf Peter, född 28 juni, son till hem.äg. Gösta Johansson, Ramsås 1:5, och hans hustru Kerstin Linnéa, f. Johansson.

Helen Mari, född 2 okt., dotter till hem.äg. Kurt Olof Paul Ericsson, Rössås 1:5, och hans hustru Ester, f. Friman.

VIGDA UNDER ÅR 1957

Petersson, Karl Gösta Vilhelm, lantbrevb., Slätthög, och Johnsson, Gunvor Gerda Sigbritt hembiträde, Hjulatorp 1:5. Vigda den 30 mars 1957.

Håkansson, Sven Bernhard, trafikbitr., stg. 823, Alvesta, och Frisk, Ingrid Hillevi Maria, hemb., Bengtsgården. Vigda den 8 juni 1957.

Rydman, Josef Bertil Valdemar, gjuteri-arb., Klockaren 1, Alvesta, och Davidsson, Märta Dagny Kristina, aff.bitr., Boanäs 1:2. Vigda den 19 okt. 1957.

Citron, Erling Gösta Ingvar, skogsförman, Ösmo 1:4, S. Sandsjö, och Karlsson, Karin Birgitta, hembitr., Berg 6:1. Vigda den 9 nov. 1957.

Storm, Bertil Herman, ingenjör, Nedre Bergsv. 8, Hägersten, och Rydström, Magdalene Elfriede Hedvig Loni, f. Stückerath, Vråen 1:5. Vigda den 25 dec. 1957.

Köhler, Lennart Ingemar, med.kand., Folkparksgat. 8, Halmstad, och Johansson, Eva Mari, fil.stud., Hjulatorp 2:5. Vigda den 16 nov. 1957.

Gate, Ulf Simon, stud., Rössås 1:4, och Fahlsten, Maj-Britt Nina, Rössås 1:4. Vigda den 1 december 1957.

KONFIRMERADE UNDER ÅR 1957

Nils-Allan Ingemar Johansson, f. 20/1 1943, Lädja 5:3.

Rolf Gösta Henriksson, Lunden 1:3, född 21/1 1942.

Bengt Josef Otto Andersson, Hult 1:3, född 29 juni 1942.

Torsten Per Gustaf Persson, Lövhult 1:3, född 30/9 1942.

Anita Margareta Karlsson, Bengtsgården 1:1, född 16/12 1942.

Kerstin Ingeborg Karlsson, Lädja 7:9, f. 7/1 1942.

Margit Linnéa Danielsson, Lövhult 1:2, f. 10/10 1942.

Dagmar Mari Iréne Persson, Sörskog 2:1, född 23/7 1942.

Konfirmerade den 25 maj, första nattvardsgången den 26 maj.

DÖDA UNDER ÅR 1957

Död 16 jan. Johansson, Karolina, f. Petersson, hem.äg., änka, fr. Ramsås 1:5, född 9 maj 1885.

Död 1 mars, Magnusson, Olof Lennart Edvin, sågvarb., Ingelstorp 1:10, Planen, född 22 juni 1916.

Död 7 mars, Andersson, Amanda Kristina, f. Svensson, hemäg., änka, fr. Hult 1:5, född 11 november 1868.

Död 23 mars, Nilsson, Anna Matilda, f. d. barnmorska, fr. Ernatörp 3:4, född 28 okt. 1877.

Död 11 april. Johansson, Karl August, f. d. hem.äg., fr. Lädja 6:12, född 2 jan 1873.

Död 27 april. Jonasson, Anna Katarina, pens. fr. Slätthult 1:2, född 26 juni 1876.

Död 2 maj. Persson, Asta Ingeborg, f. Olsson, hustru till lastbilför. Herman Simon Persson, Björka 1:7, född 27 augusti 1922.

Död 18 maj. Jonasson, Henrik Ossian, hem.äg., Ernatörp 5:1, född 5 okt. 1892.

Död 13 juni. Persson, Sara Johanna, f. Persson, hem.äg., änka, fr. Lövhult 1:3, född 20 april 1874.

Död 16 juni. Magnusson, Klas Einar, hem.äg., Geboda 1:5, född 5 dec. 1889.

Död 27 juni. Johannesson, Anders Johan, hem.äg., Ingelstorp 2:5, född 3 okt. 1870.

Död 5 juli. Lindberg, Karl August, småbr.äg., Källehult 2:4, född 5 juni 1893.

Död 11 juli. Jonasson, Ida Kristina, f. Jonasson, hem.äg., änka, fr. Ernatörp 3:3, född 19 okt. 1869.

Död 4 augusti. Johansson, Peter August, snick.mäst., Hjulatörp 4:1, född 12 okt. 1875.

Död 20 aug. Nord, Amanda Emilia Serafia, f. Johansson, hustru till småbr.äg. Gustaf Fabian Nord, Lövhult Soldatörp 1:1, född 22/9 1894.

Död 1 sept. Karlsson, Ida Kristina, f. Petersson, hem.äg., änka, fr. Lövhult 2:4, född 6 april 1864.

Död 7 sept. Johansson, Hilda Elisabet, f. Petersson, Lädja 6:10, hem.äg., änka, född 8 februari 1881.

Död 14 sept. Karlsson, Gustaf Börje, kontorist, Berg 7:1, född 27 juli 1937.

Död 26 sept. Johansson, Anni Martina, hem.äg., Lunden 1:2, född 21 febr. 1895.

Död 24 nov. Magnusson, Hilma Kristina Elisabet, f. Gustafsson, hem.äg., Geboda 1:5, född 6 jan. 1892.

Död 18 dec. Karlsson, Klas Johan Gunnar, hem.äg., Sandvik 1:5, född 10 febr. 1884.

FOLKMÄNGDEN I BERG ÅR 1957

Folkmängden i Berg den 31/12 1957 utgjorde 412 män, 363 kvinnor, tillsammans 775 personer, vilket innebär en minskning under året med 24 personer.

FASTIGHETSAFFÄRER OCH NYBYGGNADER

Såväl fastighetsaffärer som nybyggnader och mera betydande renoveringar har under 1957 förekommit endast i ett mindre antal.

Skolhusbyggnaden jämte uthus i Matkull försålles på auktion den 12 jan.

Den största nybyggnaden för året är den bensin- och servicestation, som åkeriägare Roland Johansson i samverkan med Caltex-bolaget låtit uppföra i Bergslund. Byggnaden innehåller i huvudsak tvätt- o. smörjrum, där även en del reparationer kan utföras, lagerrum och kontor. I källarvåningen finnes lokaler för lager av däck, oljor m. m. och vidare en del installationer.

Huvudentreprenör för anläggningen har varit byggmästare John Persson, Lädja.

I Bergs kyrka har under året utförts flera betydande förbättrings- o. nyanskaffningsarbeten. Utförligare redogörelse här om finnes på annan plats i denna krönika.

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Johan Johansson
Flory Gate
Edvin Karlsson

Bergs krönika rekvireras från Johan Johansson, Lilla Mälen, Lidnäs. Pris kr. 3.—. Även tillhandahålles äldre årgångar sedan år 1944 av krönikan. Pris resp. kr. 1.—, 2.— och 3.— kr.